

WARSZTAT 2

TEMAT

Pytasz tak, jak myślisz. Jak skutecznie zadawać pytania?

WPROWADZENIE

Debata prowadzona jest w odpowiedzi na zadane pytania. W trakcie debat także padają różne pytania – od prowadzącego debatę, od współuczestników debaty, od słuchaczy.

Cele

CELE ZAJĘĆ

- Poznanie uwarunkowań wewnętrznych, które mają wpływ na zadawanie pytań i na naszą postawę wobec innych ludzi, świata i nas samych
- Doświadczenie różnych rodzajów pytań w kontekście prowadzenia debaty
- Refleksja nad rolą zadawania pytań podczas debaty

PRZEBIEG WARSZTATÓW

ZADANIE 1 PO CO PYTAMY? – znaczenie i rola pytań podczas debaty i w życiu

REFLEKSJA

Poproś uczniów, aby dobrali się w małe zespoły 4–5-osobowe i odpowiedzieli na pytanie:

PYTANIE 1 Po co zadajemy pytania? Jakie funkcje pełnią pytania w rozmowach z innymi ludźmi? (karta pracy)

Na forum całej grupy zbierzcie wnioski wypracowane przez wszystkie zespoły. Zauważcie te elementy, które pojawiają się we wszystkich zespołach, ale też to, co pojawia się jednostkowo.

ZADANIE 2 WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ZADAWANIA PYTAŃ

DOŚWIADCZENIE

Ćwiczenie „40-tka w kółku”

Narysuj na tablicy liczbę 40 w kółku.

Zapowiedz, że masz dla uczniów zagadkę do rozwiązania. Podczas rozwiązywania zagadki grupa ma do wykonywania dwa zadania. Pierwsze zadanie to narysowanie obrazu zgodnie z instrukcją. Drugie zadanie to głośne wyrażanie swoich myśli, opinii, zadawanie pytań. Poproś uczniów o narysowanie dokładnie takiego samego obrazu, bez odrywania pisaka od papieru.

Instrukcja do wykonania zadania brzmi:

„Narysujcie dokładnie taki sam obraz jak ten tutaj na tablicy, pisząc nieprzerwanie. Nie odrywajcie długopisu od kartki”.

Praca w grupach

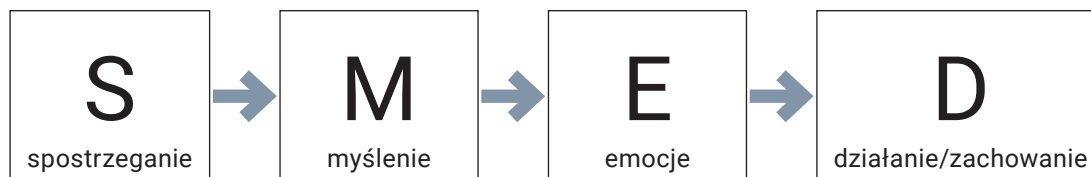
Od tego czasu dokładnie obserwuj zachowania uczniów, notuj na tablicy ich wypowiedzi, pomysły rozwiązania, emocje. Zauważaj ich zaangażowanie w wykonanie zadania.

Zadanie to na pierwszy rzut oka wydaje się niemożliwe do rozwiązania (o ile ktoś nie zna tej zagadki). W pierwszym etapie osoba prowadząca pełni rolę obserwatora, który notuje wszystkie wypowiedzi na tablicy.

Po pewnym czasie zakończ czas poświęcony na rozwiązywanie zagadki i wyjaśnij uczniom naturalny proces, w jakim właśnie się znaleźli.

WIEDZA + REFLEKSJA

Napisz na tablicy schemat:

Objaśnij uczniom proces:

Wszyscy usłyszeliśmy treść zadania, zobaczyliśmy na tablicy rysunek, mamy w rękę długopis, a na stole kartkę. Proces, którym za pomocą zmysłów odbieramy świat, nazywamy spostrzeganiem – widzimy, słyszymy, dotykamy itd.

W naszej głowie pojawiły się takie reakcje, jak te zapisane na tablicy oraz te, które zaobserwował prowadzący: np. widziałem/am, że początkowo śmiałyście się z zadania, że na początku spróbowałyście narysować, a potem rozglądaliście się itp. (ważne, abyś opisał zaobserwowane zachowania językiem faktów i opisu, a nie ocen). Powiedzieliście, że... (najczęściej padają stwierdzenia: nie da się, to zadanie ma jakiś hak, testuje się nas, ja nie umiem rozwiązywać takich zadań, na pewno jest jakieś rozwiązanie).

Nasze myśli powodują określone emocje i nastawienie. Np. kiedy ktoś myśli, że nie da się tego rozwiązać, to jak myślicie, co on czuje? Jakie ma nastawienie? Jaką ma motywację do szukania rozwiązań?

Zadaj to pytanie do wszystkich wynotowanych wypowiedzi.

W kolejnym kroku zapytaj uczniów, które z ich reakcji przybliżają ich do znalezienia rozwiązania, a które nie. Wyjaśnij, że świat myśli, naszych opinii ma bardzo duży wpływ na nasze emocje, motywacje, a przez to na działanie i wypowiedzi. Jest to wewnętrzny świat, dzieje się w środku każdego z nas. Jedyne, co widzimy, to działania, jakie podejmuje dana osoba, ale nie mamy wiedzy o uwarunkowaniach, intencjach i powodach danego działania.

Nasze myśli – najprościej to nazywając – mogą przybierać dwie formy:

1. Formę osądu, oceny. W nowej sytuacji próbuję zaszkladkować ją, ocenić, nazwać według schematów, które znam, które są sprawdzone. Najczęściej ocena zamyka proces poszukiwania. Skoro uznaję, że nie da się tego zrobić, nie podejmuję dalszych prób szukania rozwiązań. Formą osądu są też bardzo często pytania zamknięte – zaczynające się od „czy...?”, które służą potwierdzeniu naszych założeń i hipotez. Pytania zamknięte są pytaniami zamykającymi rozmowę. Czy to zadanie jest do rozwiązania? Tak albo nie. Tak – najczęściej wynika z wiedzy o tym, jak to rozwiązać, a nie – zamyka poszukiwania.
2. Formę ciekawości osoby uczącej się – formę pytania otwartego. Stojąc przed nową sytuacją zadajemy pytania otwarte typu „Co? Jak? Czym dysponuję? Czego się mogę nauczyć? Co wykorzystam? Jakie dostrzegam różnice?”. Jesteśmy ciekawi rozwiązania. Koncentrujemy się na szukaniu rozwiązania i generowaniu pomysłów.

PRAKTYKA + REFLEKSJA

Zaznaczcie spośród wypowiedzi uczniów te dwa rodzaje form. Która z form pojawiała się najczęściej?

Praca w grupach

REFLEKSJA

Myślenie osądem, oceną jest naszym nawykowym myśleniem. Pytanie tylko, czy w nowych, niestandardowych sytuacjach ta ocena nie zatrzymuje nas w myśleniu kreatywnym, w szukaniu rozwiązań, w byciu ciekawym? Debatowanie to z jednej strony wyrażanie własnego zdania, a z drugiej strony ciekawość zdania innych osób. To też zadawanie pytań pogłębiających wypowiedzi innych, po to, aby je lepiej zrozumieć, a nie nawykowo ocenić.

DOŚWIADCZENIE

Wracamy do rozwiązywania zagadki. Zaproś uczniów do zadawania pytań. Odłóżcie na chwilę te wszystkie oceny i osądy.

Pomocnicze pytania:

- Co pomoże wam w rozwiązaniu zagadki?
- Czym wasz obraz różni się od tego narysowanego na tablicy?

WSKAZÓWKI

Różnicami między oryginałem a rysunkami uczniów są linie łączące poszczególne elementy. Rozwiązanie zagadki możliwe jest dzięki zgięciu kartki i przeniesieniu linii łączących cyfry i obwód na zgiętą kartkę.

Ważne, aby uczniowie znaleźli rozwiązanie. Czasami powstaje też propozycja wspólnego rysowania – w trzy osoby, każda rysuje jeden element.

ZAKOŃCZENIE

Zapytaj uczestników zajęć, co dla nich było ważne podczas tych zajęć.

DOŚWIADCZENIE

Czego doświadczyli?

REFLEKSJA

Co odkryli?

WIEDZA

Czego się dowiedzieli?

PRAKTYKA

Co wykorzystają w życiu?

BIBLIOGRAFIA

Adams Marille
„Myślenie pytaniami”

Podsumowanie